

FÜGGETLEN LAPOK

Az előfizetési pénzek

s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó-hivatáshoz (Első magyar egyetemesi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18. sz. a.) intézendők.

Permentetlen levelek el nem fogadhatók.

Megjelennek ezentúl minden szerdán és szombaton.
Előfizetési ár:
Ezentúl egész évre 10 ft. félre 5 ft. negyedévre 2 ut 30 kr.
Beigátástól 11: 6 hasábos petit-sor 5 kr., bélyegdíj minden beigátásért 30 kr.
A „Nyílt-tér”-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Előfizetési felhívás

FÜGGETLEN LAPOK

f. év okt.—decz. folyamára 2 ft. 50 kr. egy hónapra — 90 „

Az új évnegyed beálltával t. előfizetőinket lapunk további pártolására kérjük, s azon t. cz. előfizetők, kiknek megrendelése e hó végével lejár, tisztelettel felkértem, sziveskedjenek azt e hó végeig megújítani, hogy a lap szétküldésnél fennakadás ne történjék.

A „Független Lapok” kiadó-hivatála.

3 korona-utca 18. szám.

Szerkesztőségi iroda:

3 korona-utca 25. szám.

V á l a s z

Schwarz Gyula ur „Nyílt Levelére.”

Uram, — ön szives volt észrevenni a rövid érintést, melyet lapom, kevéssel ezelőtt közmivvelődési dolgokról irt sorok kapcsán, Önre vonatkozólag tett. Meltányolva a hazafias törekvést és erőt, midőn észlelném rendezetlen haladási viszonyaink, s a hivatott tényezők száma között létező aránytalanságot: nem tekinthettem el oly férfi személytől, kit munkásságában tisztelek.

Még csak végefelé jár a törvényhozási szakidény, mely az államjogi kiegyenlítés nagy művét adja át a nemzetnek, s már is érezhető a hiány, melyet részportyjaink középet egy haladási kultúrpart nem léte okoz; érezhető az őszton, melyet közjogi helyzetünk természete ad, a homogen elemeknek, egy ily párt alkotása felé való irányulásra; érezhető a foszladozás, mely csupán merev államjogi alapokon szervekedett pártjaink elé, az országghazon kívül és belül, új alakulások irányát, céljait teszi kilatásba.

Hazai dolgaink ezen állapotát jeleztem, s a közszellem fordulának óhajtk csupán kifejezést adni lapom kérdéses soráiban, midőn Önnek „Nyílt Levelre,” eszmém rendezetebb és behatottabb fejtegetésére nyujt kedvező, bár véletlen alkalmat.

Igaz van Önnek uram, midőn írja, hogy „sem a kormánypárt sem az ellenzék árnyalatai nem állapodtak meg egy határozott programmban, a közmivvelődési politika életkérdéseivel szemközt.” Okát e fontos mulasztásnak ne kutassuk. Legfeltűnőbb az, hogy még az irodalom is félrevonult e térről, melyet meghódítani, éppen ennek lett volna lényeges feladata.

Az első szerves és egész program, melyet közmivvelődési reformjaink küszöbén, szabadelvű haladási ügyeinkre vonatkozólag magyar politikusi adott, azt az önnek csekély személyemhez intézett „Nyílt Levelre” hozza.

E program alapelvei következők: „az állam összes intézményei a szabadság és egyenlőség föltétein kívül, a műveltségi képzés alapjára fektetendők;” továbbá,

„az államháztartás összes közmivvelődési kiadásai vagyongaranyos közmegadózottság útján az állam által fedezendők.”

Az első, a „köz-mivvelődési alapon szervezendő magyar demokrácia,” a második pedig „a békés uton elérhető legnagyobb állami önállóság” által lenne elérhető.

Tagadhatlan, hogy a kölcsönös viszony, melybe Ön, magát a közmivvelődési proceust, annak föltételével az állami függetlenség arányával helyezi, analogiát mutat a kulturállamok államjogi és közmivvelődési fejlődése között észlelhető okozati kapcsolattal, Amerika, Svajcz, Belgium, államjogi függetlenségével és kulturájával.

De úgy tartom, Magyarország belélete, az új állam, mely a szabadelvű 48-as elvek alapján keletkezett, ezen okozati föltétet magában foglalja, egy közmivvelődési szabadelvű politika keresztülvitelére.

Igy fogta ezt fel Ön is uram, midőn a „negyvennyolczadiki alkotmány által biztosított állami önállóságunk törvényes, békés visszaszerzését,” de egyszersmind ezen „negyvennyolczadiki átöröklött törvényeink mélyebb értelmének a demokráciának nem csak biztosítását, de „egy némely közmivvelődés-ellenes félszeregségből való kitisztítását” is óhajtkja.

Amazt, vagy is a „48 ki törvények mélyebb értelmét, a demokráciát,” biztosítja a 67 tes kiegyezkedés, melyet az államjogi pártok hoztak; ezt, vagy is, a demokráciának egynémely félzseregségből való kitisztítását teendő a szervezendő haladási kultúrpart.

Az alap meg van adva az 1848-ki törvények nyomán létrehozott 67 ki egyezkedésben. Azon államjogi szerződésben, melyet a magyar nemzet az osztrák tartományok nemzeteivel, tehát „mint szabad nemzet szabad nemzettel,” másrészt pedig a koronás királyal kötött — s a mely nem csak szétadta azon közjogi bilincseket, melyek 1723 óta „állami és belkormányzati önállóságunkat” gátolá, s a nemzet-erőt, a törvényhozás és administratio terén az abszolút hatalommal vitt egyenetlen küzdelemben a haladási kultúrreformkérésektől elvonta: hanem tetteleg is elfogadható alapokat nyujt anyagi és szellemi továbbfejledésünkre.

Ezen egymásutánja a 48-ki és 67-ki alapoknak nem kerülhet ki önnek figyelmét sem uram, daczára, hogy ön a meglevő 67-tes államjogi tényállások mellett jónak látja kijelenteni, miszerint, a 48-ki alkotmány által hazaunk biztosított önállóságáért, törvényes békés uton küzdeni nem szűnik meg soha: miután nem minden hangsúlyozás nélkül hozzászói, miként: az 1867-ki kiegyezkedés által bizonyos tekintetben továbbfejleszhető közmivvelődési, közgazdasági, társadalmi mozzanatokból, s az emberiség nagy-érdekeiből „mit sem szeretne kocz-káztatni.”

Két eszmét látok én itt különítve és kapcsolva. A 48-ki és 67-ki alapokat; az amott nyujtott állami függetlenség s az itt adott közmivvelődési mozzanatok.

E megosztás és különböztetés okos, s annak értelméhez szivesen csatlakozom.

A 67-ki egyezkedés csak azon állami függetlenség alapján nyujthatta a „köz-mivvelődési mozzanatok,” mely függetlenséget a 48. befoglal. A kultúrreformer tehát, ki semmit sem szeretne kocz-káztatni a 67-ki egyezkedés „köz-mivvelődési mozzanataiból,” mig emebben a köz-mivvelődési alapokat látja, érthetően cselekszik, ha szabadelvű haladási lelkesedését nem vonja meg a 67-ki egyezkedés által nyert „köz-mivvelődési mozzanatok” kutféjétől, a 48 ki törvényektől.

Észtanilag is bizonyosnak tartom tehát, hogy a ragaszkodás, melyet Ön uram, a 48-ki alkotmányhoz ma is ápol, inkább kegyeleti mint politikai okok következménye, s hogy ön nem vallhatja a hátramenet politikáját husz év szenvedési és vívmányai után, midőn az államjogi fejlődés szerves menete oly közjogi államrend alkot-

sát eredményezte, mely „köz-mivvelődési mozzanatok” tekintetében is túlszárnyalja a 48-at, s mely politikai organikus fejlődés útján egy bevégzett egész képez, s oly távol áll eredetétől, mint gyümölcs a virágtól.

Bocsánat e kitérésért! de az eszmék rendében lehet legnagyobb világosságunk van szükség, hogy el ne tévedjünk.

Azt akartam lehozások útján elérni, a mire mindenképp szükségünk van, hogy t. i. tulajdon soráiból kimutassam, miszerint ön sem „táplál Magyarország függetlenségének végzeteljes kérdésétől más nézetet” mint én vagy a nemzet nagy többsége.

Ezerve egy szabadelvű reformpart fontos szükségét és hiányát a közjogi kérdések rendezése közepeit is, független álláspontól szólva, ha hibáztatjuk a majoritási pártot, mivel hogy kebelebe tulnyomólag conservatív elemeket fogadván, anyagot nem adhatott egy szabadelvű reformpart bár csak alkalmi csoportulására is; szintugy hibáztatunk kell az oppositiot, hogy a köz-mivvelődési érdekekről teljesen megfeledkezett, holott e téren sikeresebb taktikával szorgalmazhatta volna belállapotaink kiépítését, a szabadelvű haladás kérdéseit tolván előtérbe.

Beosulom önben uram a „független állást” s azt, hogy „sem jobb sem baloldali program által lekötve” nem tartja magát. Ezt érthetően tanúsítják csekélységemhez intézett sorai.

Ön nem óhajtk szövetekezni, csak olyanokkal, kikben garantiát talál arra, hogy „sem közjogi programjok, sem taktikájuk nem teszi állami önállóságunk fokozatos visszaszerzését lehetetlenné!” E mellett függetlenül, nyíltan ítélem meg, hogy az „megtalálja a kellő összhangzatot” minek fő után az „jogküzdelmében destructiv vonaglásra, vagy legfőkébb meddő szopazarlásra” van „kárhóztatva.”

Országgyűlési jelen ellenzékünk föltét jett ily nyílt és őszinte nyilatkozat, lehetővé teszi nekem uram, hogy tovább hatolva becses soráiban, átlátszó világosságba helyezve lássam az „ellenzék szerepét,” melyre ön „mint író a kormány jelenlegi politikájával szemközt magát kötelezve érezte, s a melyet oda hagyni bűnnek tartaná, ha a képviselőházba bevalasztatnék.”

Uram, — alig lesz széles e hazában politikus, ki alkotmányos fejlődésünk viselt dolgai után, ne tekintendő jogosultnak egy haladási kultúrpart

ellenzék programját, belügyeink s a demokrácia kiépítésére! Ily ellenzék alakulása alkotmányos szükség, s a jövő azon szellemek lesz, kik megértve a kor kívánalmait, a codificatio mellett még egy más tényezőjét is ismerik az alkotmányos garanciáknak: a kulturát.

Államjogi kiegyezkedésünk nem fejezheti be az alkotmány művet. Csak a közjogi alapokat nyujthatta az s politikai föltéteit, a liberalis társadalmi és kulturai haladásnak. Szükség van tehát egy szabadelvű culturellen-zék szervezésére.

Ezen közmivvelődési reformpart, mely a haladás, és felviládosodás, az egyenlőség, a szabadság nagy eszméinek békés harcában fáradoznak, a legáldásosabb, mert legjótékonyabb mezon kamatoztathatná tömörülését. Egyengethetné útját a demokrácia hódításainak, mely társadalmi forma, culturnépek között ma az egyedül lehetséges, mert egyedül megfelelő, s melynek útját kasztoz önzése nem zárhatja el ott, hol a kereszténység nagy eszméi áthatottak az új társadalmat. És midőn így változtatná a néprétegeket, egyszersmind útját nyitná, a minál szelebb alapu államjogi függetlenség politikájának, parlamentáris alkotmány szilárdulásának, a nemzeti és alkotmányos haladás szellemi és anyagi érdekeinek.

A párttól, mely ily nemes czélokot tűzött zászlójára, a szabadelvű hazafiságában tántoríthatatlan magyar kath. papság alig lenne idegen, s nem tudok okot, mely azt szabadelvű alkotmányos függetlenségben ily elhatározás érvényesítésétől visszatartaná!

Ezek után engedje meg Uram — ha „Nyílt Levelének” elemzése csak szilárdítá elemét azon meggyőződésben, miszerint nem hibáztam, midőn lapom hasábjain Önnek személyét egy alakulandó cultúr-part elemével hoztam kapcsolatba, s abbeji óhajomnak adtam kifejezést, vajha Önnek szakértelme és hazafisága tért foglalhatna a törvényhozó-testületben.

Pest, október 29. 1868.

Zoványi J. Mihály.

Levelezések.

Turóc Szucsán, oct. 22.

Örömmel olvastam a garambölygi kath. világi urnak őszinte szavait és felelete szerencsésnek érzem magamat, hogy jeles egyéniségével a „Független Lapok” hasábjain találkozhatom.

A FÜGGETLEN LAPOK TÁRCZÁJA.

A művészet szelleme. (Váry Gellértől.) IV.

A görög nép az ó-kornak zárköve és egyszersmind művészi szellemének virága. A mi a művészi kivitelé illéti, e nemzet utó érhetlen tökéletességet fejtett ki. Hiába a muzsák és a kellemistennők csak görögországnak születtek és éltek. Itt a gyermekded természetességnek leghibebb képeivel találkozzunk; itt a művészet nem előleges szabályok alkalmazása, hanem a termelő emberi léleknek természetes alkotmánya; itt a lélek hatalmát egyszenes az anyagra irányozza, s abból annyit használ föl, a mennyi és eszme megvalósítására kívánatik. Az anyagnak az illó határok közt való megjelenése a görög művészetnek legvilágosabb jele. Ha az örök művészt sajátja a végetlenség, az emberé a végeesség. E mély jelentésű eszméből kiindulva a görög művészet a nagy kiterjedést eseményeket soha sem adja elő szelében hosszában, mert mind a művész, mind a műve szemléltetője lény, hanem abból csak egy határolt darabot. Homerosz nem az egész trójai háborúról szól, hanem csak egy részéről, Eszchilosz és Szofoklesz drámai hőseinek nem egész életfolyamát tárják föl, hanem csak egy részét, Anakreon és Szaffó lantjoknak hangjai nem zengik egybe valamennyi érzelmeiket, hanem azokból egy részt, Fidiász az istenség végtelenségét nem teszi tárgyává, hanem annak csak egyes tagját. E tehetőség t. i. egy messzire terjedő

végtelenségből egy részt a tér és idő határai közt megvalósítani a görögöknek azon finom művészi tapintata, melyben őket fölölmulni még nem sikerült.

A mint a művészt eszméje, melyet a végtelenségből kiragadva végeesség tesz, részletek válik, úgy az anyag is, melyben azt megjeleníti, a roppant anyagvilágnak csak egy része lesz, de annak olyatén idomítása, mely a benső eszmének legjobban megfelel. A z eszmének az anyaggal való ilyen egyestése a görög művészeknek szinte nagy mértékben sajátjuk. Miként az örök művészt minden új eszmét új alakban fejezett ki, úgy a görög művészet. A durva anyagot, a szavakat Homerosz úgy idomítja eszméjéhez képest, hogy a külső a belsőt leghibebben kifejezze. Eszchilosznak más eszméje levén más kulalakot gyur a szóhalmozból, Szaffó szintén mást, nemkülömben Pindaros, Alkeosz stb. A szóló művészetekhez hasonló szellemi és anyagi találmányokat tntettek ki a görögök a képzőművészetekben.

A kivitelnek e bántaloms tökéletességét nagy mértékben elősegítette a görögök művészi szellemének és termelő erejének fokozatos kifejledése. A történelem útján nincs tudomásunk népről, melynek szellemi élete oly fokozatos fejlődésnek örvendhetett volna, mint a görög nemzeté. Valamint mindentű, úgy nálok is sok hiány jellemzi azon darabokat, melyekben a művészi lélek először megtestesült. A pelazg építézet kőrákása, a lantnak első pendülése, a vésonék első használata, a szavaknak első ütényes sorakozása, a tökéletlenségnek még oly nagy bőségében van, hogy ezekből itélve senkinek sem jutna eszébe Homerosz, Fidiász, Apellész és Terpanderről gondolkozni. A görög szellemi élet teljes kifejledését Athen virágzása foglalja

magában, melyről maguk a görögök is elismerték, hogy Görögország közös tüzhelye. A görög szellemnek Athenben való gyűlését az egyes törzsek kivivvelődése előzte meg, mit Athen lassanként magába szedvén föl, ez által mindnyájok fölé emelkedett. A görög nemzet művészi termelő ereje Athen dicőségével elvirágozván az alexandriai korszak tanszerűségében halt ki egészen. De bár rövid ideig tartott a görög szellem fejlődés és termelő ereje, mindazáltal oly dus volt az, milyen egy népé sem.

Az említett művészi tapintat és fokozatos fejlődés szembeötlő külseje mögött sugárzik elő a görög művészet éltető szelleme. E nemzetnek művészetén legnagyobb bölcsének Plátónak tanítványát, mely szerint az eszme (idea) teszi a valóságot, a láthatóság pedig annak lenyomatát (δρασμα), igen híven megtestesítve látjuk. A görög művészet minden ágának e belső eszméje pedig nem vala egyéb, mint a religió, mely láthatatlan levén a művészet remekei által tétet láthatóvá. Hogy a görögök tudatával voltak a művészet égi származásának, azt azon hitregések is eléggé bizonyítják, melynek fogva a muszákat Zeus leányainak tartották, nemkülömben Heziodosz költőnek azon nyilatkozata, hogy midőn ő bárányait a Helikon tővében legeltette, a muszáktól egy borostyánnal koszoruzott páleázát kapott azon meghagyással, miszerint énekelje az istenek származását és a tisztességes erkölcsöket. Ilyen fogalmak mellett világos, hogy a görög művészet minden ága a religió eszméjéből merítette éltető erejét s ennek köre volt azon tér, melyen az a legszebb virágot termette. A görög költő vagy művész nem értette azon kifejezést, melylyel az újabb korban élni szoktak, midőn e vagy ama darabot a vallási

költészet és művészet sorába tartozónak ítélnék. Ő nála a vallásnak előállítása magának az ember lelki életének tárgyalása vala; ő sem kisebb sem nagyobb művet nem tudott létesíteni a nélkül, hogy abba lelkének egyedül éltetőjét, saját religióját bele ne szőtte volna. Ha a görögök vallási fogalmaikban előrehaladottabbak, ha az Istenről tisztább ismerettel bírnak, oly kintű művészi képesség mellett csak képzelné engedik, hogy a tökély mily magas fokára jutnak. De hiányosabb ismeretek mellett is a művészet szelleme szerint jártak el, a mennyiben tudták azt, hogy a művészetnek, mint magasabb eredetű dolognak az istenekkel kell összekötötésben állni, s ez oknál fogva legnagyobb részben az istenek azok, kikkel a görög művészet remekeiben találkozunk.

A ki Homerosz Iliászát, Pindarosz da lait, Eszchilosz tragediáit stb olvasta, s tudja, hogy az ő műveikre okot valami vallásos szokás adott, a ki Fidiász Zeusét csodálta, a ki Laokoön fájdalmát és Niobe keserveit, a görög szobrászat e bántaloms remekeit szemléltette, a ki a Parthenón és Erechtheón templomok szépségén elmélkedett, az mondás nélkül is fölismeri a görögök vallásos lelkületét, kifejezve a művészet különböző faja szerint.

A mi a görögök művészetében s velők egyült, az egész ó-korban hiányzott, t. i. az anyagot éltető eszme tökéletessége, azt megadta az emberiség Megváltója, ki a bethlehem istálló falai közt e földön megjelenvén, az emberiség ő és új korszaka közt nemcsak religiót, hanem művészi tekintetben is választópontot képez. Nem lehet eléggé eszteleni azon eszmék fontosságát, melyek fűnségük által az emberi nemet megújították, s melyek a bűntől megháborított léleknek egysanylyba való hozására egyedül győgyírül szolgálják.

Az emberiség, mely egészen el volt esve, új fölegyenesedett, s mely bukott helyzetében majd egyedül a föld volt, megváltott állapotában figyelmét valódi hazájra, az ég felé irányozta. A lel i ziláltságának ez eredeti rendez állapotba való visszajutása okvetlenül a művészetre is, mely egészen megfrissült életet kezdett élni, dns kibátással volt. S itt nem lehet érintetlenül hagyni a bübeesés korának egy általános nézetét, mely azt különösen jellemzi, valamint azon hitet sem, mely az isteni Megváltó által annak helyébe lépett. E hit a művészetet is eredeti méltóságára emelte, az által, hogy azt az emberi szív Istenhez vezérlőjévé tette. A ki Ovidiusz átalakulásainak könyveit olvagatta, lehetetlen, hogy figyelmét kikerülte volna azok sokszor ismétlődő és a hajdankor erősen jellemző esemény, hogy az ott szereplő egyéniségek nem egy tökéletesebb, hanem tökéletlenebb létbe idomulnak, a meunyen némely emberi lények állattá, mások pedig növénynyé alakulnak át, szóval az előrehaladás eszméjével egészen ellenzék menetet tartva, mindenes-től a földbe térnek. Ez általános véleménye a hajdankorok, mely csak néha szegietik meg egyes kivételek által, nem maradt eredmény nélkül a művészetek szellemére, mert ennek következtében az ó kor legremekebb műveiben, minden szépségük mellett is van valami kimagyarázhatlan dolog, a mi sokkal erősebben huz a föld felé, mint emel az ég felé. Azonban e földde válás hiedelmének csak megszűnt a keresztény religiónak isteni Alapítójától nyert mély hittitka által, hanem egyszersmind abban az elesett ember Istenhez való törekvésére oly erős támaszt nyert, a mely minden bölcseségi támogatásoknál erősebb.

Arjegyzetek és minden utasítás kívánatra beklldetik.

Sok világi ur infúzte hozzánk, papokhoz a kath. autonómia vonatkozólag becses véleményét; de őszintén bevallom, hogy iránymunkában ily találó őszinteséggel egyik sem élt.

Az a clerus általában vallja, hogy a morál körébe tartozik az emberiség boldogságának anyagilag és szellemileg munkálkodói; de az e tisztet példás pontossággal teljesítő „Független Lapok“ tetleges pártolása nagy erőmegfeszítésébe kerül a nagyobb résznek.

Saját magunknak volt alkalom meggyőződhetni, hogy papvendégeim fogékony kebelét érzékenyen érintette az irászatolomról való felkoppant, „Független Lapok“ egyes számainak előlása; de leverőleg tapasztaltam kényesültem, hogy az olvasónak lelkeben nem nyílt fel azon világ, mely szelleme a modern irányú haladás magasztos ösvényére terelhetné.

Vannak, kik e miatt az alapságot erkölcsi gyöngeségről valódi szeretik; de ha a történet könyvébe beleéneknék, látni fogják az a clerus ezen vádnak súlyától mentő körülményeket.

Hogy az a clerus a kath. autonómia kérdésében, nem a legkisebb szerepet játsza, bizonyítja a „Független Lapok“ körül csoportosult minden idekek lelkészeinek szép száma, azonban, ezen erős jellemek dicső példáját mindaddig nem követheti az egész egyetem, míg fenn fognak forogni azon lélekölő körülmények, melyek két szellemének munkásságát csüggettségbe ugyan nem ejti, de akadályoztatva éri.

E vészhozó körülmények elmozdítására hazafüligel hívatták a magyar világi katolikusok, kik eddig a magyar kath. a clerus nehez helyzetét, zsebre dugott kézzel nézni szerették.

Midőn evégből a magyar kath. világi urakhoz azon gyöngéd bizalommal járulni bátorodom, hogy ne engedjék annyit az a clerus feje fölött tombolni a szeszélyek éktele viharát, egyuttal bevallom azon erős hitemet, miszerint e vihar megszüntével az a clerus felett azon kívánt szellem kezd majd lengeni, mely jótékonyan fog hatni az egyház és a rokonszón magyar nemzetünk ingó jövőjére.

A magyar nemzetnek volt nagy és sok vétké.

S büntetésit már átszenvedte ő; De erénye is volt, és jutalma érte Még nem nyert... jutalma lesz majd a jövő.

Paulovics József, s. k. szucsáni plebános.

Pest, okt. 30.

Az uralkodókat, az államférfiakat, szintgy a népeket is — mondja egy kintin külföldi író — rendszeren a történelem tanaira szoktuk utalni. Amde mit tanít tulajdonképen a történelem? Csak annyit, hogy sem az uralkodók, sem a népek nem igen szoktak a történelemből tanulni; a számtalan ballépés erről világos tanúságot teszen.

Nolens volens eszünkbe jut ez állítás, ha tekintetbe vesszük, mily hasznalanságnak declarálja némely német publicista a haladó pártnak működését, s mily aljas módon semmivé tenni törekszik a porosz nemzeti-liberalis pártnak némely hőse a valóságos liberalis pártnak törekvését; nem csak a külföldön, de időkint hazai lapjainkban is; denique az emberek még nem okultak a multon; be fog még következni, hisszük legalább, oly idő is, hol a nemzeti-liberalis párt, melynek működése sem a haladással, sem a történelem tanáival ki nem egyeztetethető, szegyeneljesen meg fog semmisülni.

Ez idő szerint azonban, az éjszakánemet szövetségnek vakbuzgó hívei nem csak lelkiismeretüket, de már eszöket is a porosz hódítási törekvéseknek feláldozták; nem lehet tehát épen esodálkozunk ha a német publicista bűnnek rója fel Jakobira azt, mit minden ember, ki még beszámítható állapotban van, érdemnek szokott tekinteni; bűnnek rója fel, hogy Jakobik még jellemét sem akarja megváltoztatni, és szemben a nemzeti-liberalis párttal, még sokkal inkább ragaszkodik a szabadelvűséghez mint azelőtt.

Távol vagyunk attól, hogy Jakobinak minden szavát szentségnek valljuk; távol attól, hogy róla feltehetnők, hogy semmi tekintetben sem hibás; errare humanum est; a tévedésnek, sőt a vastag tévedésnek meg van mindennütt helye.

De ha tekintetbe vesszük, mily könnyedén áldozta fel az azelőtti szabadelvű pártnak némely híve politikai meggyőződését; mily könnyen áldozta fel a meggyőződését nem annyiban a német birodalom egységének mint sokkal inkább a porosz gazdálkodásnak; — akkor minden tulzottsága daczára méltán esodálkozunk kell Jakobin és híveinek kitarásán, kik csekély számban összejárvan és minden alkalommal a nemzeti-liberalis párttól kigúnyolva, a nemzeti-liberalis elrovására mit sem akarnak tágitani a szabadság hitétől. De ha Jakobik és hívei még tisztezt nagyob tulzottságokba bocsátóknak is, sőt még akkor is világitó fáklványként tűnnek ők fel azon szabad-ággellenes törekvés közepette, melylyel a nemzeti-liberalis párt ezt idő szerint egész Németországot homályba borítaná.

Bizony idején volna már ha e párt valahára színt vallana. Mi legalább, kik a szabadság irányában haladunk, nem vagyunk képesek a nemzeti-liberalis pártnak végzéjével megbarátkozni; mert mi feltesszük, és tán jogosult is, hogy a szabadság már magában involválja bármely nemzeti-liberalis pártnak végzéjét; és tan meggyőződésünk, hogy valamint a holdvilág a napsugártól, épuja a nemzeti-liberalis párt is a szabadság lételettől függ.

Különb az, ki ezt nem hiszi, vegye elő a népek történetét és észlelhetni fogja, hogy a népek fejlődése, haladása és jóléte mindenkor csak is a szabadság nem pedig a nemzeti-liberalis párttól függött, és csak is addig tartott míg a szabadság valóban fenállt. Szabad volt többek közt az ó korban a görög nép és a római nép; mihelyt azonban szabadságuk megszűnt, vége volt nemzeti lételöknek is. Vagy vegyük például Lengyelországot; bizony az orosz czar nem történék sohasem a lengyelök nemzeti-liberalis pártjával, ha csak biztosítva volna arról, hogy a lengyelök nem akarnak szabadok lenni és az oroszok igáját ezentul is békésen elviselnék. Tekintsünk végre a svajci vagy az északamerikai polgárságra; szólaljon fel, ki az, ki valaha svajci vagy az északamerikai nemzetről valamit hallhatott? De igen is, hallhatott sokszor szólni a szabad svajci népről és a szabad amerikai polgárságról. Vajon nem világos jele ez annak, hogy a valóságos szabadság semmiféle nemzeti-liberalis párttól függ, és az államférfiakat, szintgy a népeket is — mondja egy kintin külföldi író — rendszeren a történelem tanaira szoktuk utalni. Amde mit tanít tulajdonképen a történelem? Csak annyit, hogy sem az uralkodók, sem a népek nem igen szoktak a történelemből tanulni; a számtalan ballépés erről világos tanúságot teszen.

Nolens volens eszünkbe jut ez állítás, ha tekintetbe vesszük, mily hasznalanságnak declarálja némely német publicista a haladó pártnak működését, s mily aljas módon semmivé tenni törekszik a porosz nemzeti-liberalis pártnak némely hőse a valóságos liberalis pártnak törekvését; nem csak a külföldön, de időkint hazai lapjainkban is; denique az emberek még nem okultak a multon; be fog még következni, hisszük legalább, oly idő is, hol a nemzeti-liberalis párt, melynek működése sem a haladással, sem a történelem tanáival ki nem egyeztetethető, szegyeneljesen meg fog semmisülni.

Ez idő szerint azonban, az éjszakánemet szövetségnek vakbuzgó hívei nem csak lelkiismeretüket, de már eszöket is a porosz hódítási törekvéseknek feláldozták; nem lehet tehát épen esodálkozunk ha a német publicista bűnnek rója fel Jakobira azt, mit minden ember, ki még beszámítható állapotban van, érdemnek szokott tekinteni; bűnnek rója fel, hogy Jakobik még jellemét sem akarja megváltoztatni, és szemben a nemzeti-liberalis párttal, még sokkal inkább ragaszkodik a szabadelvűséghez mint azelőtt.

Távol vagyunk attól, hogy Jakobinak minden szavát szentségnek valljuk; távol attól, hogy róla feltehetnők, hogy semmi tekintetben sem hibás; errare humanum est; a tévedésnek, sőt a vastag tévedésnek meg van mindennütt helye.

De ha tekintetbe vesszük, mily könnyedén áldozta fel az azelőtti szabadelvű pártnak némely híve politikai meggyőződését; mily könnyen áldozta fel a meggyőződését nem annyiban a német birodalom egységének mint sokkal inkább a porosz gazdálkodásnak; — akkor minden tulzottsága daczára méltán esodálkozunk kell Jakobin és híveinek kitarásán, kik csekély számban összejárvan és minden alkalommal a nemzeti-liberalis párttól kigúnyolva, a nemzeti-liberalis elrovására mit sem akarnak tágitani a szabadság hitétől. De ha Jakobik és hívei még tisztezt nagyob tulzottságokba bocsátóknak is, sőt még akkor is világitó fáklványként tűnnek ők fel azon szabad-ággellenes törekvés közepette, melylyel a nemzeti-liberalis párt ezt idő szerint egész Németországot homályba borítaná.

Bizony idején volna már ha e párt valahára színt vallana. Mi legalább, kik a szabadság irányában haladunk, nem vagyunk képesek a nemzeti-liberalis pártnak végzéjével megbarátkozni; mert mi feltesszük, és tán jogosult is, hogy a szabadság már magában involválja bármely nemzeti-liberalis pártnak végzéjét; és tan meggyőződésünk, hogy valamint a holdvilág a napsugártól, épuja a nemzeti-liberalis párt is a szabadság lételettől függ.

Különb az, ki ezt nem hiszi, vegye elő a népek történetét és észlelhetni fogja, hogy a népek fejlődése, haladása és jóléte mindenkor csak is a szabadság nem pedig a nemzeti-liberalis párttól függött, és csak is addig tartott míg a szabadság valóban fenállt. Szabad volt többek közt az ó korban a görög nép és a római nép; mihelyt azonban szabadságuk megszűnt, vége volt nemzeti lételöknek is. Vagy vegyük például Lengyelországot; bizony az orosz czar nem történék sohasem a lengyelök nemzeti-liberalis pártjával, ha csak biztosítva volna arról, hogy a lengyelök nem akarnak szabadok lenni és az oroszok igáját ezentul is békésen elviselnék. Tekintsünk végre a svajci vagy az északamerikai polgárságra; szólaljon fel, ki az, ki valaha svajci vagy az északamerikai nemzetről valamit hallhatott? De igen is, hallhatott sokszor szólni a szabad svajci népről és a szabad amerikai polgárságról. Vajon nem világos jele ez annak, hogy a valóságos szabadság semmiféle nemzeti-liberalis párttól függ, és az államférfiakat, szintgy a népeket is — mondja egy kintin külföldi író — rendszeren a történelem tanaira szoktuk utalni. Amde mit tanít tulajdonképen a történelem? Csak annyit, hogy sem az uralkodók, sem a népek nem igen szoktak a történelemből tanulni; a számtalan ballépés erről világos tanúságot teszen.

Nolens volens eszünkbe jut ez állítás, ha tekintetbe vesszük, mily hasznalanságnak declarálja némely német publicista a haladó pártnak működését, s mily aljas módon semmivé tenni törekszik a porosz nemzeti-liberalis pártnak némely hőse a valóságos liberalis pártnak törekvését; nem csak a külföldön, de időkint hazai lapjainkban is; denique az emberek még nem okultak a multon; be fog még következni, hisszük legalább, oly idő is, hol a nemzeti-liberalis párt, melynek működése sem a haladással, sem a történelem tanáival ki nem egyeztetethető, szegyeneljesen meg fog semmisülni.

Ez idő szerint azonban, az éjszakánemet szövetségnek vakbuzgó hívei nem csak lelkiismeretüket, de már eszöket is a porosz hódítási törekvéseknek feláldozták; nem lehet tehát épen esodálkozunk ha a német publicista bűnnek rója fel Jakobira azt, mit minden ember, ki még beszámítható állapotban van, érdemnek szokott tekinteni; bűnnek rója fel, hogy Jakobik még jellemét sem akarja megváltoztatni, és szemben a nemzeti-liberalis párttal, még sokkal inkább ragaszkodik a szabadelvűséghez mint azelőtt.

Távol vagyunk attól, hogy Jakobinak minden szavát szentségnek valljuk; távol attól, hogy róla feltehetnők, hogy semmi tekintetben sem hibás; errare humanum est; a tévedésnek, sőt a vastag tévedésnek meg van mindennütt helye.

De ha tekintetbe vesszük, mily könnyedén áldozta fel az azelőtti szabadelvű pártnak némely híve politikai meggyőződését; mily könnyen áldozta fel a meggyőződését nem annyiban a német birodalom egységének mint sokkal inkább a porosz gazdálkodásnak; — akkor minden tulzottsága daczára méltán esodálkozunk kell Jakobin és híveinek kitarásán, kik csekély számban összejárvan és minden alkalommal a nemzeti-liberalis párttól kigúnyolva, a nemzeti-liberalis elrovására mit sem akarnak tágitani a szabadság hitétől. De ha Jakobik és hívei még tisztezt nagyob tulzottságokba bocsátóknak is, sőt még akkor is világitó fáklványként tűnnek ők fel azon szabad-ággellenes törekvés közepette, melylyel a nemzeti-liberalis párt ezt idő szerint egész Németországot homályba borítaná.

Bizony idején volna már ha e párt valahára színt vallana. Mi legalább, kik a szabadság irányában haladunk, nem vagyunk képesek a nemzeti-liberalis pártnak végzéjével megbarátkozni; mert mi feltesszük, és tán jogosult is, hogy a szabadság már magában involválja bármely nemzeti-liberalis pártnak végzéjét; és tan meggyőződésünk, hogy valamint a holdvilág a napsugártól, épuja a nemzeti-liberalis párt is a szabadság lételettől függ.

Különb az, ki ezt nem hiszi, vegye elő a népek történetét és észlelhetni fogja, hogy a népek fejlődése, haladása és jóléte mindenkor csak is a szabadság nem pedig a nemzeti-liberalis párttól függött, és csak is addig tartott míg a szabadság valóban fenállt. Szabad volt többek közt az ó korban a görög nép és a római nép; mihelyt azonban szabadságuk megszűnt, vége volt nemzeti lételöknek is. Vagy vegyük például Lengyelországot; bizony az orosz czar nem történék sohasem a lengyelök nemzeti-liberalis pártjával, ha csak biztosítva volna arról, hogy a lengyelök nem akarnak szabadok lenni és az oroszok igáját ezentul is békésen elviselnék. Tekintsünk végre a svajci vagy az északamerikai polgárságra; szólaljon fel, ki az, ki valaha svajci vagy az északamerikai nemzetről valamit hallhatott? De igen is, hallhatott sokszor szólni a szabad svajci népről és a szabad amerikai polgárságról. Vajon nem világos jele ez annak, hogy a valóságos szabadság semmiféle nemzeti-liberalis párttól függ, és az államférfiakat, szintgy a népeket is — mondja egy kintin külföldi író — rendszeren a történelem tanaira szoktuk utalni. Amde mit tanít tulajdonképen a történelem? Csak annyit, hogy sem az uralkodók, sem a népek nem igen szoktak a történelemből tanulni; a számtalan ballépés erről világos tanúságot teszen.

Nolens volens eszünkbe jut ez állítás, ha tekintetbe vesszük, mily hasznalanságnak declarálja némely német publicista a haladó pártnak működését, s mily aljas módon semmivé tenni törekszik a porosz nemzeti-liberalis pártnak némely hőse a valóságos liberalis pártnak törekvését; nem csak a külföldön, de időkint hazai lapjainkban is; denique az emberek még nem okultak a multon; be fog még következni, hisszük legalább, oly idő is, hol a nemzeti-liberalis párt, melynek működése sem a haladással, sem a történelem tanáival ki nem egyeztetethető, szegyeneljesen meg fog semmisülni.

Ez idő szerint azonban, az éjszakánemet szövetségnek vakbuzgó hívei nem csak lelkiismeretüket, de már eszöket is a porosz hódítási törekvéseknek feláldozták; nem lehet tehát épen esodálkozunk ha a német publicista bűnnek rója fel Jakobira azt, mit minden ember, ki még beszámítható állapotban van, érdemnek szokott tekinteni; bűnnek rója fel, hogy Jakobik még jellemét sem akarja megváltoztatni, és szemben a nemzeti-liberalis párttal, még sokkal inkább ragaszkodik a szabadelvűséghez mint azelőtt.

Távol vagyunk attól, hogy Jakobinak minden szavát szentségnek valljuk; távol attól, hogy róla feltehetnők, hogy semmi tekintetben sem hibás; errare humanum est; a tévedésnek, sőt a vastag tévedésnek meg van mindennütt helye.

De ha tekintetbe vesszük, mily könnyedén áldozta fel az azelőtti szabadelvű pártnak némely híve politikai meggyőződését; mily könnyen áldozta fel a meggyőződését nem annyiban a német birodalom egységének mint sokkal inkább a porosz gazdálkodásnak; — akkor minden tulzottsága daczára méltán esodálkozunk kell Jakobin és híveinek kitarásán, kik csekély számban összejárvan és minden alkalommal a nemzeti-liberalis párttól kigúnyolva, a nemzeti-liberalis elrovására mit sem akarnak tágitani a szabadság hitétől. De ha Jakobik és hívei még tisztezt nagyob tulzottságokba bocsátóknak is, sőt még akkor is világitó fáklványként tűnnek ők fel azon szabad-ággellenes törekvés közepette, melylyel a nemzeti-liberalis párt ezt idő szerint egész Németországot homályba borítaná.

nezetiségi bizottság már elkészült munkálattal, szükségesnek látja e kérvény tárgyalását, mert a bizottsági munkát nem elégítheti ki a nemzeti-liberalis párt. (Zaj, elkésett.) Somssieh Pál jelenti, hogy a nemzeti-liberalis párt bizottság hosszas munkálkodását befejezte, s javaslatát ezennel a ház asztalára teszi, kérvény annak felolvasását. Ezt megelőzőleg azonban

Majtényi Dezső kérvényt nyújt be Híbalom község részéről, hogy a hatvanmiskolci vasut vonalon e helységben állomás legyen, (Elkészt) a vasuti bizottsághoz kéri utasítani (Zaj, a kérvényhez.)

Bezeredy László, mintán a vasuti bizottság ez ügyben már rég befejezte munkáját, oda nem utasítható, hanem a kérvényhez, melyt adjon véleményét felőle.

Ere a nemzeti-liberalis párt jelentése fölolvastatt.

Dobrzanosky Adolf interpellálja az igazságügyi miniszteriumot, hogy mintán az eddig hozott, a szőlődezsma s az urbíri maradványok megváltásáról szóló törvények főképek csak a gazdagabb osztályok javára szolgálnak: szándékozik-e a kormány a szegényebb osztályt terhelő urbírtelki maradványok és kisebb királyi haszonvételek ügyében mielőbb törvényjavaslatot a ház elé terjesztetni?

Horráth Boldizsár ez interpellációra válaszul, kiemelte, hogy a jelen állásnak csak nagyon rövid, az elintézési való pedig felette sok léven, céltalan volna, ha most előterjesztené. Különb az, ki ezt nem hiszi, vegye elő a népek történetét és észlelhetni fogja, hogy a népek fejlődése, haladása és jóléte mindenkor csak is a szabadság nem pedig a nemzeti-liberalis párttól függött, és csak is addig tartott míg a szabadság valóban fenállt. Szabad volt többek közt az ó korban a görög nép és a római nép; mihelyt azonban szabadságuk megszűnt, vége volt nemzeti lételöknek is. Vagy vegyük például Lengyelországot; bizony az orosz czar nem történék sohasem a lengyelök nemzeti-liberalis pártjával, ha csak biztosítva volna arról, hogy a lengyelök nem akarnak szabadok lenni és az oroszok igáját ezentul is békésen elviselnék. Tekintsünk végre a svajci vagy az északamerikai polgárságra; szólaljon fel, ki az, ki valaha svajci vagy az északamerikai nemzetről valamit hallhatott? De igen is, hallhatott sokszor szólni a szabad svajci népről és a szabad amerikai polgárságról. Vajon nem világos jele ez annak, hogy a valóságos szabadság semmiféle nemzeti-liberalis párttól függ, és az államférfiakat, szintgy a népeket is — mondja egy kintin külföldi író — rendszeren a történelem tanaira szoktuk utalni. Amde mit tanít tulajdonképen a történelem? Csak annyit, hogy sem az uralkodók, sem a népek nem igen szoktak a történelemből tanulni; a számtalan ballépés erről világos tanúságot teszen.

Nolens volens eszünkbe jut ez állítás, ha tekintetbe vesszük, mily hasznalanságnak declarálja némely német publicista a haladó pártnak működését, s mily aljas módon semmivé tenni törekszik a porosz nemzeti-liberalis pártnak némely hőse a valóságos liberalis pártnak törekvését; nem csak a külföldön, de időkint hazai lapjainkban is; denique az emberek még nem okultak a multon; be fog még következni, hisszük legalább, oly idő is, hol a nemzeti-liberalis párt, melynek működése sem a haladással, sem a történelem tanáival ki nem egyeztetethető, szegyeneljesen meg fog semmisülni.

Ez idő szerint azonban, az éjszakánemet szövetségnek vakbuzgó hívei nem csak lelkiismeretüket, de már eszöket is a porosz hódítási törekvéseknek feláldozták; nem lehet tehát épen esodálkozunk ha a német publicista bűnnek rója fel Jakobira azt, mit minden ember, ki még beszámítható állapotban van, érdemnek szokott tekinteni; bűnnek rója fel, hogy Jakobik még jellemét sem akarja megváltoztatni, és szemben a nemzeti-liberalis párttal, még sokkal inkább ragaszkodik a szabadelvűséghez mint azelőtt.

Távol vagyunk attól, hogy Jakobinak minden szavát szentségnek valljuk; távol attól, hogy róla feltehetnők, hogy semmi tekintetben sem hibás; errare humanum est; a tévedésnek, sőt a vastag tévedésnek meg van mindennütt helye.

De ha tekintetbe vesszük, mily könnyedén áldozta fel az azelőtti szabadelvű pártnak némely híve politikai meggyőződését; mily könnyen áldozta fel a meggyőződését nem annyiban a német birodalom egységének mint sokkal inkább a porosz gazdálkodásnak; — akkor minden tulzottsága daczára méltán esodálkozunk kell Jakobin és híveinek kitarásán, kik csekély számban összejárvan és minden alkalommal a nemzeti-liberalis párttól kigúnyolva, a nemzeti-liberalis elrovására mit sem akarnak tágitani a szabadság hitétől. De ha Jakobik és hívei még tisztezt nagyob tulzottságokba bocsátóknak is, sőt még akkor is világitó fáklványként tűnnek ők fel azon szabad-ággellenes törekvés közepette, melylyel a nemzeti-liberalis párt ezt idő szerint egész Németországot homályba borítaná.

Bizony idején volna már ha e párt valahára színt vallana. Mi legalább, kik a szabadság irányában haladunk, nem vagyunk képesek a nemzeti-liberalis pártnak végzéjével megbarátkozni; mert mi feltesszük, és tán jogosult is, hogy a szabadság már magában involválja bármely nemzeti-liberalis pártnak végzéjét; és tan meggyőződésünk, hogy valamint a holdvilág a napsugártól, épuja a nemzeti-liberalis párt is a szabadság lételettől függ.

Különb az, ki ezt nem hiszi, vegye elő a népek történetét és észlelhetni fogja, hogy a népek fejlődése, haladása és jóléte mindenkor csak is a szabadság nem pedig a nemzeti-liberalis párttól függött, és csak is addig tartott míg a szabadság valóban fenállt. Szabad volt többek közt az ó korban a görög nép és a római nép; mihelyt azonban szabadságuk megszűnt, vége volt nemzeti lételöknek is. Vagy vegyük például Lengyelországot; bizony az orosz czar nem történék sohasem a lengyelök nemzeti-liberalis pártjával, ha csak biztosítva volna arról, hogy a lengyelök nem akarnak szabadok lenni és az oroszok igáját ezentul is békésen elviselnék. Tekintsünk végre a svajci vagy az északamerikai polgárságra; szólaljon fel, ki az, ki valaha svajci vagy az északamerikai nemzetről valamit hallhatott? De igen is, hallhatott sokszor szólni a szabad svajci népről és a szabad amerikai polgárságról. Vajon nem világos jele ez annak, hogy a valóságos szabadság semmiféle nemzeti-liberalis párttól függ, és az államférfiakat, szintgy a népeket is — mondja egy kintin külföldi író — rendszeren a történelem tanaira szoktuk utalni. Amde mit tanít tulajdonképen a történelem? Csak annyit, hogy sem az uralkodók, sem a népek nem igen szoktak a történelemből tanulni; a számtalan ballépés erről világos tanúságot teszen.

Nolens volens eszünkbe jut ez állítás, ha tekintetbe vesszük, mily hasznalanságnak declarálja némely német publicista a haladó pártnak működését, s mily aljas módon semmivé tenni törekszik a porosz nemzeti-liberalis pártnak némely hőse a valóságos liberalis pártnak törekvését; nem csak a külföldön, de időkint hazai lapjainkban is; denique az emberek még nem okultak a multon; be fog még következni, hisszük legalább, oly idő is, hol a nemzeti-liberalis párt, melynek működése sem a haladással, sem a történelem tanáival ki nem egyeztetethető, szegyeneljesen meg fog semmisülni.

Ez idő szerint azonban, az éjszakánemet szövetségnek vakbuzgó hívei nem csak lelkiismeretüket, de már eszöket is a porosz hódítási törekvéseknek feláldozták; nem lehet tehát épen esodálkozunk ha a német publicista bűnnek rója fel Jakobira azt, mit minden ember, ki még beszámítható állapotban van, érdemnek szokott tekinteni; bűnnek rója fel, hogy Jakobik még jellemét sem akarja megváltoztatni, és szemben a nemzeti-liberalis párttal, még sokkal inkább ragaszkodik a szabadelvűséghez mint azelőtt.

Távol vagyunk attól, hogy Jakobinak minden szavát szentségnek valljuk; távol attól, hogy róla feltehetnők, hogy semmi tekintetben sem hibás; errare humanum est; a tévedésnek, sőt a vastag tévedésnek meg van mindennütt helye.

De ha tekintetbe vesszük, mily könnyedén áldozta fel az azelőtti szabadelvű pártnak némely híve politikai meggyőződését; mily könnyen áldozta fel a meggyőződését nem annyiban a német birodalom egységének mint sokkal inkább a porosz gazdálkodásnak; — akkor minden tulzottsága daczára méltán esodálkozunk kell Jakobin és híveinek kitarásán, kik csekély számban összejárvan és minden alkalommal a nemzeti-liberalis párttól kigúnyolva, a nemzeti-liberalis elrovására mit sem akarnak tágitani a szabadság hitétől. De ha Jakobik és hívei még tisztezt nagyob tulzottságokba bocsátóknak is, sőt még akkor is világitó fáklványként tűnnek ők fel azon szabad-ággellenes törekvés közepette, melylyel a nemzeti-liberalis párt ezt idő szerint egész Németországot homályba borítaná.

Bizony idején volna már ha e párt valahára színt vallana. Mi legalább, kik a szabadság irányában haladunk, nem vagyunk képesek a nemzeti-liberalis pártnak végzéjével megbarátkozni; mert mi feltesszük, és tán jogosult is, hogy a szabadság már magában involválja bármely nemzeti-liberalis pártnak végzéjét; és tan meggyőződésünk, hogy valamint a holdvilág a napsugártól, épuja a nemzeti-liberalis párt is a szabadság lételettől függ.

Különb az, ki ezt nem hiszi, vegye elő a népek történetét és észlelhetni fogja, hogy a népek fejlődése, haladása és jóléte mindenkor csak is a szabadság nem pedig a nemzeti-liberalis párttól függött, és csak is addig tartott míg a szabadság valóban fenállt. Szabad volt többek közt az ó korban a görög nép és a római nép; mihelyt azonban szabadságuk megszűnt, vége volt nemzeti lételöknek is. Vagy vegyük például Lengyelországot; bizony az orosz czar nem történék sohasem a lengyelök nemzeti-liberalis pártjával, ha csak biztosítva volna arról, hogy a lengyelök nem akarnak szabadok lenni és az oroszok igáját ezentul is békésen elviselnék. Tekintsünk végre a svajci vagy az északamerikai polgárságra; szólaljon fel, ki az, ki valaha svajci vagy az északamerikai nemzetről valamit hallhatott? De igen is, hallhatott sokszor szólni a szabad svajci népről és a szabad amerikai polgárságról. Vajon nem világos jele ez annak, hogy a valóságos szabadság semmiféle nemzeti-liberalis párttól függ, és az államférfiakat, szintgy a népeket is — mondja egy kintin külföldi író — rendszeren a történelem tanaira szoktuk utalni. Amde mit tanít tulajdonképen a történelem? Csak annyit, hogy sem az uralkodók, sem a népek nem igen szoktak a történelemből tanulni; a számtalan ballépés erről világos tanúságot teszen.

Nolens volens eszünkbe jut ez állítás, ha tekintetbe vesszük, mily hasznalanságnak declarálja némely német publicista a haladó pártnak működését, s mily aljas módon semmivé tenni törekszik a porosz nemzeti-liberalis pártnak némely hőse a valóságos liberalis pártnak törekvését; nem csak a külföldön, de időkint hazai lapjainkban is; denique az emberek még nem okultak a multon; be fog még következni, hisszük legalább, oly idő is, hol a nemzeti-liberalis párt, melynek működése sem a haladással, sem a történelem tanáival ki nem egyeztetethető, szegyeneljesen meg fog semmisülni.

Ez idő szerint azonban, az éjszakánemet szövetségnek vakbuzgó hívei nem csak lelkiismeretüket, de már eszöket is a porosz hódítási törekvéseknek feláldozták; nem lehet tehát épen esodálkozunk ha a német publicista bűnnek rója fel Jakobira azt, mit minden ember, ki még beszámítható állapotban van, érdemnek szokott tekinteni; bűnnek rója fel, hogy Jakobik még jellemét sem akarja megváltoztatni, és szemben a nemzeti-liberalis párttal, még sokkal inkább ragaszkodik a szabadelvűséghez mint azelőtt.

Távol vagyunk attól, hogy Jakobinak minden szavát szentségnek valljuk; távol attól, hogy róla feltehetnők, hogy semmi tekintetben sem hibás; errare humanum est; a tévedésnek, sőt a vastag tévedésnek meg van mindennütt helye.

De ha tekintetbe vesszük, mily könnyedén áldozta fel az azelőtti szabadelvű pártnak némely híve politikai meggyőződését; mily könnyen áldozta fel a meggyőződését nem annyiban a német birodalom egységének mint sokkal inkább a porosz gazdálkodásnak; — akkor minden tulzottsága daczára méltán esodálkozunk kell Jakobin és híveinek kitarásán, kik csekély számban összejárvan és minden alkalommal a nemzeti-liberalis párttól kigúnyolva, a nemzeti-liberalis elrovására mit sem akarnak tágitani a szabadság hitétől. De ha Jakobik és hívei még tisztezt nagyob tulzottságokba bocsátóknak is, sőt még akkor is világitó fáklványként tűnnek ők fel azon szabad-ággellenes törekvés közepette, melylyel a nemzeti-liberalis párt ezt idő szerint egész Németországot homályba borítaná.

Bizony idején volna már ha e párt valahára színt vallana. Mi legalább, kik a szabadság irányában haladunk, nem vagyunk képesek a nemzeti-liberalis pártnak végzéjével megbarátkozni; mert mi feltesszük, és tán jogosult is, hogy a szabadság már magában involválja bármely nemzeti-liberalis pártnak végzéjét; és tan meggyőződésünk, hogy valamint a holdvilág a napsugártól, épuja a nemzeti-liberalis párt is a szabadság lételettől függ.

Különb az, ki ezt nem hiszi, vegye elő a népek történetét és észlelhetni fogja, hogy a népek fejlődése, haladása és jóléte mindenkor csak is a szabadság nem pedig a nemzeti-liberalis párttól függött, és csak is addig tartott míg a szabadság valóban fenállt. Szabad volt többek közt az ó korban a görög nép és a római nép; mihelyt azonban szabadságuk megszűnt, vége volt nemzeti lételöknek is. Vagy vegyük például Lengyelországot; bizony az orosz czar nem történék sohasem a lengyelök nemzeti-liberalis pártjával, ha csak biztosítva volna arról, hogy a lengyelök nem akarnak szabadok lenni és az oroszok igáját ezentul is békésen elviselnék. Tekintsünk végre a svajci vagy az északamerikai polgárságra; szólaljon fel, ki az, ki valaha svajci vagy az északamerikai nemzetről valamit hallhatott? De igen is, hallhatott sokszor szólni a szabad svajci népről és a szabad amerikai polgárságról. Vajon nem világos jele ez annak, hogy a valóságos szabadság semmiféle nemzeti-liberalis párttól függ, és az államférfiakat, szintgy a népeket is — mondja egy kintin külföldi író — rendszeren a történelem tanaira szoktuk utalni. Amde mit tanít tulajdonképen a történelem? Csak annyit, hogy sem az uralkodók, sem a népek nem igen szoktak a történelemből tanulni; a számtalan ballépés erről világos tanúságot teszen.

Nolens volens eszünkbe jut ez állítás, ha tekintetbe vesszük, mily hasznalanságnak declarálja némely német publicista a haladó pártnak működését, s mily aljas módon semmivé tenni törekszik a porosz nemzeti-liberalis pártnak némely hőse a valóságos liberalis pártnak törekvését; nem csak a külföldön, de időkint hazai lapjainkban is; denique az emberek még nem okultak a multon; be fog még következni, hisszük legalább, oly idő is, hol a nemzeti-liberalis párt, melynek működése sem a haladással, sem a történelem tanáival ki nem egyeztetethető, szegyeneljesen meg fog semmisülni.

Ez idő szerint azonban, az éjszakánemet szövetségnek vakbuzgó hívei nem csak lelkiismeretüket, de már eszöket is a porosz hódítási törekvéseknek feláldozták; nem lehet tehát épen esodálkozunk ha a német publicista bűnnek rója fel Jakobira azt, mit minden ember, ki még beszámítható állapotban van, érdemnek szokott tekinteni; bűnnek rója fel, hogy Jakobik még jellemét sem akarja megváltoztatni, és szemben a nemzeti-liberalis párttal, még sokkal inkább ragaszkodik a szabadelvűséghez mint azelőtt.

Távol vagyunk attól, hogy Jakobinak minden szavát szentségnek valljuk; távol attól, hogy róla feltehetnők, hogy semmi tekintetben sem hibás; errare humanum est; a tévedésnek, sőt a vastag tévedésnek meg van mindennütt helye.

De ha tekintetbe vesszük, mily könnyedén áldozta fel az azelőtti szabadelvű pártnak némely híve politikai meggyőződését; mily könnyen áldozta fel a meggyőződését nem annyiban a német birodalom egységének mint sokkal inkább a porosz gazdálkodásnak; — akkor minden tulzottsága daczára méltán esodálkozunk kell Jakobin és híveinek kitarásán, kik csekély számban összejárvan és minden alkalommal a nemzeti-liberalis párttól kigúnyolva, a nemzeti-liberalis elrovására mit sem akarnak tágitani a szabadság hitétől. De ha Jakobik és hívei még

Table with multiple columns: Pesti áru- és értéktársaság, Magyar értékpapírok árkelete, Bécsi börze, Részvények, Államadósság, Sorsjegyek, and Flsöbbségi kötvények.

H I R D E T É S E K.

Large advertisement for 'SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ-GÖZÖSÖK' (Person Transporting Steamships) featuring a steamship illustration and detailed text about routes and services.

Advertisement for 'ERŐSÍTŐ-ITAL' (Strengthening Drink) with a list of names and a detailed description of the product's benefits.

Advertisement for 'MEISSNER NÁNDOR' (Meissner Nandor) a furniture dealer, located at Stáczio-utca 25, featuring a list of furniture items.